

August/Kolovoz 2019.g.

Tatjana Debeljački vs Milica Jeftimijević Lilić

INTERVJU

Milica Lilić

- Uspomene na srećno detinjstvo u rodnom gradu?

- Detinjstvo je period koji se može porediti sa onim kad ste u anesteziji, sve Vam je lepo, ništa vas ne boli i ničeg se ne sećate. Mislim na rano detinjstvo kad se formiramo kao ličnost.

Ja verujem da sam bila srećno dete, iako nemam mnogo dokaza za to. Imala sam sve uslove da to budem, znači, roditelje, brata i sestre, mnoga deca nemaju sreću da to kažu, najzad ni moja sopstvena jer su rano ostala bez oca, pa posle i bez kuće.

U to vreme pedeset i neke u prošlom veku, nije bio običaj da se deca mnogo fotografišu, a i porodica je prolazila kroz tešku fazu posleratnih i porodičnih tragedija, tako da se niko nije posebno ni bavio mnome, što mi je dalo neku vrstu slobode i samostalnosti bez kojih ne bih mogla zamisliti život.

Nisam u to doba živela u gradu, već u seoskoj živopisnoj sredini, nadomak manastira Banjska iz XIV veka, zadužbie kralja Milutina, koja je moja čula izoštrila za lepote prirode i način funkcionisanja u njoj gde se, pre svega, uočava i prihvata različitost. I nadalje će mi svaka jednoobraznost, pa i umetnička, verska, nacionalna biti strana iako po prirodi stvari volim tradiciju iz koje potičem.

Stoga, prve usomene vezujem za freske u Manastiru, nešto nedokučivo iskazano na njima, poimanje života kao tajne koju treba da odgonetnem. Doživljaj sebe kao jednog od cvetova koji treba da se rascveta i donese plod. Spoznati šta si, šta možeš ili ne možeš, dovoljno zadataka za ceo život.

-Kada ste izdali knjigu i kako se kasnije nadovezao uspeh?

_Kada sam u mladosti pročitala da je moj omiljeni pisac Meša Selimović dosta kasno objavio svoju prvu knjigu čudilo me je, kako tako veliki pisac nije to učinio ranije, ne znajući da ga možda baš svest o značaju onoga što je pisao mogla usporavati, što se zapravo kasnije desilo baš meni.

Pisala sam od kad znam za sebe, ali i bila stroga prema svom radu. Na studijama književnosti u Prištini postala sam poznata po kritikama i esejima koje sam pisala i kasnije obavljivala u tamošnjim časopisima, češće nego poeziju.

Kasnije sam se kao profesor više škole, takođe bavila naučnim i kritičarskim poslom. Pisala sam priče za decu i odrasle. Stvarala porodicu a prava poezija je pritajeno u meni čekala veliki povod da se oglasi. I desio se. Moj suprug je iznenada umro. Poezija je bila ona luka koja je nudila utočište i smirilava tuge i nemire. Onda je došla prva knjiga u mojoj 42. godini. Došao rat, izgon, sve važniji razlozi za poeziju, nova sredina Bograd, sa izazovima za rast... Velika želja da uspem i dam sebi odgovore na pitanja iz mladosti, ko sam, zašto sam tu, šta je sve u meni što se može osvetliti i pretvoriti u estetski entitet... Ostalo znate.

Kako provodite slobodno vreme i šta Vas najviše ispunjava?

_ Pojam slobodno vreme, ne figurira u mojoj svesti, nikad ga nisam imala, niti dovoljno vremena za rad, koliko sam želela.

Imala sam velika i raznovrsna interesovanja, osim in telektualnih i ona ženska. Plela sam sebi haljine, kostime, po malo šila, i vezla i sl. I pošto me je to odvlačilo od čitanja, ja sam čak pokušavala da to radim istovremeno, pa bih knjigu stavila na krilo i plela i čitala...Eto,danas se tome smejem...Ali, uvek sam radila više poslova istovremeno, kao majka maksimalno posvećena deci, supruga koja se trudi da ugodu porodici, potom kao profesor i novinar, kao pesnik i TV reporter sa manifestacija na kojima sam učestvovala, kao kritičar i tumač literature...Sve u svemu, dobro je što sam imala takvu želju za radom, sada se prilično toga nakupilo...Da ne pominjem muziku (pevala sam u horovima od osnovne škole do pred udaju) s kojom živim i kad mi je lepo i kad mi je teško, i za nju uvek nađem vreme, ona je i moj omiljeni motiv u poeziji, želju da učim jezike za koje nikad nema dovoljno vremena, znatiželju vezanu za sve što je drugačije i da upoznam što više ljudi, da pomognem mladima, strancima koji žele saradnju sa nama, da naučim što više o narodima u svetu...

- Stvaralaštvo ima za cilj da ostavi pečat, pečat vere u ljude i ljudsko, a ta vera Vas ne napušta?

- To je tačno, ja sam neporavljivi optimista s pesmistčkim iskustvom. (Tin Ujević: Optimizam je premisa uspejha!)
Umetnost je najbolje što čovek može da da, i često postoji jak nesklad između stvorenog i stvaraoca, ali ne mislim na to.Uvek sam spremna da se divim umetničkoj vrednosti, lepoti koju stvara duh, i verujem da je tu neka kosmička pravda, da kroz umetnost neminovno volimo jedni druge ma kao se razilazili u nekim praktičnim, političkim ili verskim poimanjima. Uzmimao samo fim ili muziku na ex Yu prostoru,odmah sponatano reagjemo diveći se i usvajaući to kao nešto svoje. U tome je moć umetnosti, da se svako ogledne u njoj i vidi sopstveno lice i to ulepšano, ma kakve tamne teme bile uzrok nastanka tog dela.

- Odjekom orijentalno iskazujete nadmoć požude i vrhunca?

-Orijent je u nama kao iskaz žudnje za daljinama, za nepoznatim, za tajnom bitsanja. Ja lično imam duboko u sebi taj odjek orijenta i želju da ga oživim u onome što radim. To je izvestan misticizam, želja da vidim kako se sunce zaista tamo rađa i da istovremeno čujem neodoljivu muziku tišine koju to prati. Dugo sam slušala, japansku, špansku, arapsku, špansku i tursku instrumentalnu muziku, soul i crnački džez koji u meni pokreću nešto nepoznato a blisko. Imam i pesmu o tome. I svakako je to neka strast koju nosimo kao bića akcije i najdubljih duhovnih sublimacija. U Azerberjdžanu, koji volim i sa kojim imam lepu umetničku komunikaciju doprineo je da od toga ponešto malo izbliza vidim i razumem. Na Istoku se neguje emocija, Zapad mi je dalji jer guši emociju i tera na uniformnost.

-O zdravom razumu, životna iskustva umetnosti, veština u svim žanrovima?

-Ah, zdrav razum, ima li toga danas...kad sve se raz-umilo... Jedna deo mene, onaj kritičarski je vrlo racionalan, drugi deo mog uma onaj pesnički ne slaže se dobro sa njim...Uvek me vuče u iracionalno, snovno, nadstvarno. Nije jednostavno biti umetnik i kritičar u isto vreme. Zato ja podvlačim da sam tumač književnosti a da dela uglavnom biram po srodnosti sa svojim duhom.

Životna iskustva su dragocena jer se u njima vidi koliko smo bili spremni da se delimo na razumna i osećajna bića. Htela bih da naglasim da sam veoma intuitivna osoba, i da veliki deo mojih postupaka zavisi od toga što mi intuicija nalaže. Najčešće uradim dobro, kad je poslušam i pogrešim kad se o nju oglušim. Najbitnije (najteže, najtužnije, a bilo ih je dosta, nažalost) stvari u mom životu sam prvo videla u slutnji, nemiru koji me je upozoravo da se bliže, pa tek u realnosti.

Konačano, jedna moja knjiga kritika nosi naslov: Poetika slutnje, u kojoj sam to definisala kao teorijski stav.

Na krilima intimnih carstva blistava ostaju u pisanim delima?

-Upravo tako, najsnažnije odjekne u duhu ono što je istinito, istinit doživlja koji pokrene imaginaciju. Mnogi pisci tako st varaju, a maštom samo nadograde životno, mada to neki ne bi priznali ni za živu glavu. Ja to ne poričem, šta više srećna sam što su mi neki lični doživljaji, susreti sa nekim dragocenim ličnostima, bili podsticaj za stvaranje. Kao primer navodim pesmu *Dodir svemira*, kompletno prenet stvarni doživljaj u pesmu, a ona se mnogima dopada i smatraju je jednom od mojih najboljih pesama.

Ili nešto što nije vezano lično za nas. Primera radi, jednom sam videla jednog svog kolegu (bio je poznat po naklonjenosti žesnom svetu) kako jednu ne baš naročito lepu damu u nekom restornau tretira kao kraljicu. Tada me je to začudilo. Posle dve decenije napisala sam priču na tu temu sa obrtom pri kojem se ona u hotesloj sobi, videći da izaziva divljenje a svesna svog skromnog izleda, ozaruje od unutrašnje lepote, i sl. Dakle, neminovno je prožimanje životnog i literanog i dragoceno jer stvaralački čin u sebi ima nešto neobjašnjivo što sve povezuje na čudesan način i preobražava u lepotu dela.

- Da li osećate da se Vaš proces pisanja neprestano razvija, ili ste pronašli način da Vaša memorija uvek spremno radi za Vas?

- Pu, pu, što kaže narod, da se ne ureknem, ha,ha...ja sam se u mladosti po onoj Ujevićevoj: *Kako je teško biti mlad a biti star...* osećala znatno starijom i moj duh se zaista ponaša kao da ulazim u mladost a ne u starost...

-Da li mislite da ste nadmudrili očekivanja?

-Život je uvek mudriji od nas. Odveo me je dalje i na lepša mesta nego što sam mogla pretpostvaiti. I hvala mu na tome.

Ja sam samo imala želju da rastem i stvaram. Za ostalo se pobrinuo sam. Posebno sam srećna što je to dovelo do prevoda moje poezije na gotovo tridesetak jezika, shodno tome i

brojna iskustva, poznanstva, lepote novih predela...

__Jeste ostvarili sve što ste želeli i kada biste krenuli ispočetka da li bi se isto bavili umetničkim stvaralaštvom?

- Nisam još sve, pišem roman koji treba da završim, treba da postanem baka ... a da se život može ponoviti (možda se i ponavalja) opet bih se sa istom strašću i istrajnošću bavila umetnošću. Ima Borhes pesmu na tu temu, a i pesnik Slobodan Rakitić je napisao takvu pesmu u kojoj se ukazuje na to da bi gotovo svaki čovek ponovio sopstveni život.-

Šta možemo očekivati od Vas u bliskoj budućnosti na stvaralačkom planu?

_ Nove pesme, nove knjige, priče. eseje, ima dosta toga napisanog što čeka doradu i publikovanje.

Imate li da kažete nešto što bi bilo značajno, a da Vas nisam pitala?

Šta je za mene umetnost, način života, mogućnost dubokih spoznaja kroz napisano, vera u nešto nadzemaljsko što upli više na naš svakodnevni život! Značaj susreta sa novim mestima i ljudima, bogaćenje znaja i iskustava...Veliko hvala na pozivu da govorim za Vaše poštovaoce.

Bilo mi je veliko zadovoljstvo pričati sa Vama i uvek ste dobrodošli u našu kuću „Diogen pro kultura” magazin.

PR
DIOGEN pro kultura
<http://www.diogenpro.com>

BIOGRAFIJA

Milica Jeftimijević Lilić rođena je 28.08.1953. u Lovcu kod Banjske na Kosovu i Metohiji¹. Završila je Filozofski fakultet, Odsek za jugoslovensku književnost i jezik, u Prištini, a magistrirala je na Univerzitetu u Beogradu i stekla zvanje magistar filoloških nauka. Radila je u Prištini na Univerzitetu u zvanju asistenta na predmetu Metodika nastave srpskog jezika na Filološkom fakultetu i profesora više škole na Višoj pedagoškoj školi gde je predavala Metodiku nastave srpskog jezika i Književnost za decu. Radila je u Radio Prištini kao urednik i u Televiziji Priština kao urednik Redakcije za kulturu od 1995. do 1999. gde je dala značajan doprinos afirmaciji stvaralaštva koje se negovalo u Pokrajini, ali je pratila i kulturna zbivanja u zemlji te tako u svojoj sredini uspostavljala više stvaralačke i vrednosne parametre.

Do nedavno bila je urednik u Televiziji Beograd i jedan od začetnika digitalnog programa, (sadašnjeg Trećeg kanala, za kulturu), a pre toga je devet godina radila kao urednik u Redakciji za kulturu gde je ostvarila impozantan broj TV feljtona i emisija i priloga iz oblasti kulture, književnosti i nauke o književnosti.

2003. je snimila serijal „Usudom razvejani“ o sudbini poznatih srpskih pisaca sa Kosova i Metohije proteranih otuda: Pera Stefanović, Radoslav Zlatanović, Vladeta Vuković, Danica Andrejević, Mirko Žarić i drugi, kao i brojne tv feljtone o kulturnim zbivanjima na Kosovu i Metohiji u trajanju od više decenija.

Kao reporter za RTS prenosila je svečano ostvaranje Crkve Sveti Vasilije Ostroški na Bežaniskoj kosi, 12.maja 2001. Snimila Tv feljton o postavljanju spomenika Svetom Savi u Bileći u Tv feljtonu Ćorovićeви Susreti 2003. Tv feljton posvećen proslavi Stogodišnjice SKPD “Prosvejeta” u Istočnom Sarajevu 2002. Tv feljtone posvećene velikim srpskim piscima: Miodragu Pavloviću, Slobodanu Rakitiću, Momi Kaporu, Radovanu Belom Markoviću, Milovanu Danojliću, ...kao i prof. dr Novici Petkoviću, što je bio njegov poslednji intervju.

Saradnik je mnogih časopisa i član nekih žirija. Deo je uredničkog tima međunarodnog časopisa, Galaktika autunis poetike, Our poetry archive i drugih.

Objavila je zbirke pesama: “Mrak, izbavljenje”, (1995) KOV, Vršac, “Hibernacija”, (1998) KOV, Vršac, „ Putopis kože“ „2003, SKZ, Beograd i poemu “Čaranje“(2007) „Panorama“, Priština, Beograd, zbirku proze „Siže slučaja“, (2002), “Prosveta“, Beograd, kao i knjige kritika: „Poetika slutnje“ (2004), Književno društvo pisaca Kosova i Metohije, Kos.Mitrovica i „Epistemološka osvetljavanja“ (2007), “Mali Nemo“, Pančevo. „Odvijanje svitka „, pesme, Društvo pisaca Kosova i Metohije, Kosovska Mitrovica. 2008. „Misterija ljubavi“, pesme, Mladenovac, 2011, „Kritički temelji i dometi“, studija o Simi Cuciću (magistarski rad) Banatski kulturni centar Novo Miloševo, 2012, „Žubor uma“- Il gorgoglio della mente (srpsko

¹ U skladu sa sloganom „Mi objedinjujemo različitosti“, DIOGEN pro kultura magazin objavljuje Biografiju M.L. u skadu sa svim profesionalnim uzusima profesije, uzimajući u obzir i privatne stavove M.L. Istovremeno, ni na jedan način ne želimo prejudicirati konačnu odluku o statusu Kosova* u UN.

–italijansko izdanje) Smederevska pesnička jesen, Smederevo, 2012, Das mysterium der liebe, izbor poezije na nemačkom jeziku, Banatski kulturni centar, Novo Miloševo, 2012, Mozaikot na sozdatelot, poezija na makedonskom jeziku, Struga, 2012. „Tetovaža uma“, poezija, „Svet knjige“, Beograd, 2012, „Po meri mita“, satirična poezija, Binder Beograd, 2014. „Partenon zvezdama zidan „, poezija, Arka –Smederevo, Stari Kolašin, Zubin Potok, 2015, „Poniranja (u prozni tekst) „, kritike i eseji, Žiravac, Požega, 2015. „Il fuoco e il verbo/Vatra i slovo“ , Corato, Italija, 2015. Izbrana poezija, dvojezično, italijanski/ srpski , „Oči u oči sa sudbinom „, priče, Filip Višnjić, 2015, „Nepredvidjen susret“, priče, Gradac Raška i Zadužbina Vladete Jerotića, 2016. „Poslanice Odiseju“, poezija, Alma, Beograd, 2017. Kao i drugo izdanje te knjige 2018. U Kolarčevoj zadužbini, 16. juna 2016. Svečanom akademijom u kojoj su učestvovali dr Vladeta Jerotić, dr. Dragana Todoskov, Jovanka Stojčinović Nikolić, Ilija Šaula i drugi, obeležila četrdest godina književnog rada.

Ima veliku bibliografiju koju čine prilozi u književnoj i naučnoj periodici.

Piše i priče za decu koje su objavljivane u „Dečjim novinama“, „Jedinstvu“ i drugim glasilima.

Priredila je i izabrala pesme Vladete Vukovića pod nazivom „Ostaću negde“.

Dobitnik je nagrada: Nagrada „Jedinstva“ za najbolju priču, Priština, „Grigorije Božović“ za najbolju pesničku zbirku, Priština, „Lazar Vučković“, za najbolji ciklus pesama objavljen u časopisu „Stremljenja“, Priština, „Pesnička povelja“ (Međunarodna manifestacija „Sokolica“ u Zvečanu), „Zmaj Ognjeni Vuk“ na međunarodnom festivalu poezije, „Smederevska pesnička jesen“, „Kondir Kosovke devojkice“ na Pesničkom pričešću u Gračanici za najbolju pesničku knjigu između dve manifestacije i „Bronzani Orfej“ u Frankfurtu na međunarodnom festivalu poezije dijaspore za najbolju pesmu . „Zlatni beočug“, „Zlatna značka KPZ“ za doprinos kulturi Srbije, „Povelja za životno delo“, Oplenac, Nagrada „Sima Cucić“ za naučno delo, „Carica Teodora „ za najbolju pesmu o Branku Miljkoviću, „Srebrno pero koje leti“ u Bugarskoj, „Medalja sa likom Nerona“ u Anciju u Italiji, Citta del Galateo“, Galatone -Region Leće u Italiji, „Car Konstantin“ i „Zlatnik Cara Konstantina“ u Nišu, „Nacionalno priznanje za trajni doprinos kulturi Srbije,“ „Prva nagrada za kreatinost“ Fondacije Naži Naajman, Liban, „World poetry Rossete“, Istanbul, „Omaggio Mediteraneo“ 2017. Anzio, Italija..., Global icon 2018, Writers Interatinal Writers Fondaton of India, Vitrivio, Leće (Italija) 2018, Velika povelja „Imadedinov stih“ 2019, dar Srpske kraljske akademije..... Zamenik je direktora online magazine Balkan In, Specijalni je savetnik za kulturu Interncionalnog Koncila za Demokratiju i Pravo (ICSDJ) pri UNESKO-u, sa sedištem u Rimu, član je Fondacije internacionalnih pisaca Indije (Writers Interatinal Writers Fondaton of India)...

Zastupljena je u više antologija poezije, zbornicima i panoramama poezije kako u zemlji tako i u insotranstvu. Pesme su joj prevedene na: ruski, italijanski, engleski, francuski, arapski, mađarski, turski, bugarski, makedonski, nemački, azerbejdžanski, švedski, poljski, rumunski, grčki, romski, slovački i druge jezike. Kritike na: engleski, italijanski, makedonski, romski...

Pisala je brojne predgovore, pogovore i recenzije za knjige poezije i proze, kako za autore sa Kosova i Metohije, iz Srbije, dijaspore i regiona, tako i za neke strane pisce čije stvaralaštvo je

promovisala u Srbiji. Stalni je saradnik izdavačke kuće Alma i jedan je od urednika za poeziju u časopisu “Književni pregled”.

Autor je pogovora za knjigu Vladete Jeortića, Izazovi i odgovori, Ars libri, 2015, str.143-151

Stvaralaštvo Milice Jeftimijević Lilić tumačili su: prof. dr Danica Andrejević, prof. dr Vladeta Vuković, Slobodan Rakitić, prof. dr Dobrivoje Stanojević, prof. dr Bojana Stojanović-Pantović, dr Stojan Đorđić, Čedomir Mirković, prof. dr Bogomir Đukić, mr Srba Ignjatović, Radomir Andrić, prof. dr Snežana Bašćarević, dr Milena Stojanović, Milijan Despotović, dr Mićo Cvijetić, Ljubiša Đidić, dr Mirjana Stakić, dr Miloš Đorđević, mr Dušan Stojković, mr Đoko Stojičić, Bratislav Milanović, Radomir Stojanović, Zorka Mirković, mr Predrag Jašović, Ksenija Katanić, Marta Mičić, Svetozar Radonjić-Ras, dr Milutin Lujo Danojlić, Danica Diković-Ćurguz, Radomir Stojanović, Jovanka Stojčinović-Nikolić, Milan Mihajlović, Mirjana Marinšek -Nikolić, Tatjana Lazarević, Branislav Zubović, dr Dragana Todoseskov, Željka Avrić, Čedo Nedeljković i drugi.

Živi u Beogradu, od jula 1999. Nakon rata.

Majka je dve kćeri.